

žitj ne samo teolozima svih grana (koji danas doista ne mogu ne baviti se hermeneutikom bez opasnosti da ostanu posve izolirani, kako Autor piše u Predgovoru), nego će dati dragocjene spoznaje i propovjednicima i katehetima, jer »način na koji netko naviješćuje, katehizira, propovijeda ovisi o njegovu hermeneutikom stajalištu, sve ako on toga stajališta i nije svjestan.« (Predgovor).

Evo, na kraju, i najvažnije najnovije literature o novoj hermeneutici: RAZNI, *Was heisst Auslegung der Heiligen Schrift?* Verlag Friedrich Pustet, Regensburg (1966), str. 210, DM 10,80; FUCHS, Ernst, *Hermeneutik*. J. C. B. Mohr (Paul Siebeck). Tübingen 1970, str. 294, DM 18,50; BISER, Eugen, *Theologische Sprachtheorie und Hermeneutik*. Kösel Verlag, München (1970), str. 603, DM 48; RAZNI, *Die hermeneutische Frage in der Theologie*. (Editiones Herder). (1968), str. 514, DM 56; LORENZMEIER, Theodor, *Exegese und Hermeneutik. Eine vergleichende Darstellung der Theologie Rudolf Bultmanns, Herbert Brauns und Gerhard Ebelings*. Furche-Verlag. (Hamburg 1968), str. 230, L it. 5600; RAZNI, *Rudolf Bultmann in catholic Thought*. Herder and Herder. New York (1968), str. 252, Doll. SAD 5,95; VAN ES-BROECK, Michel, *Herméneutique, structuralisme et exégèse. Essai de Logique kerygmatische*. (L'athéisme interrogé). Desclée (Paris 1968), str. 200; RAZNI, *Exégèse et herméneutique*. (Parole de Dieu). Edition du Seuil, Paris (1971), str. 366, L it. 5250; ROBINSON, James M. — FUCHS, Ernst, *La nuova ermeneutica*. (Biblioteca di cultura religiosa). Paideia — Brescia (1967), str. 140, L it. 1000; MARLE, René, *Il problema teologico dell'ermeneutica*. (Giornale di teologia). Queriniana — Brescia (1968), str. 160, L it. 1000.

J. Fućak

MARCELLO DEL VERME, *Le formule di ringraziamento postprotocolari nell'epistolario paolino*. (Edizioni francescane. Presenza — N. 5). Roma (1971), str. 228, L. it. 2200 (Naručuje se kod autora: Via De Renzi 26, Salerno).

Jedna zanimljiva disertacija. Ispituje formule koje se u Pavlovu epistolariju nalaze iza »epistolarnog protokola« (pisac, naslovnici, pozdrav). To su formule zahvalnosti. Kako se nalaze iza protokola, zove ih autor (po uzoru na Rigauxa) »formule di ringraziamento postprotocolarie«.

Sadržaj knjige: Predgovor (P. Silverio Zedda, S. J.) 7—8, Skraćenice i sigle 11—12, Bibliografija 13—19, Uvod 21—27, corpus radnje 29—202, Zaključak 203—210, Kazala (biblijskih tekstova, izvanbiblijskih tekstova, autora, generalno) 211—226, Errata corrige 227—228.

Corpus je radnje podijeljen u tri poglavlja. Prvo je strukturalna analiza postprotokolarnih formula zahvalnosti, u drugom se te formule uspoređuju sa sličnim formulama u Psalmima i nekim izvanbiblijskim tekstovima, a treće iznosi neke njihove doktrinalne aspekte. Stalna struktura formula upućuje na mogućnost rječničke i strukturalne povezanosti ovih formula s formulama koje se često nalaze u Psalmima i kojima su se služili židovski pisci, Krist i, napokon, novozavjetni pisci. Doktrinalni aspekti pokazuju da te formule sadrže zbiljski okvir kršćanskoga života prvih zajednica.

Knjiga je višestruko važna i zanimljiva. Ponajprije, to je jedan od prvih pokušaja da se *Formgeschichte* primijeni i na Pavlove poslanice (dosad se ona primjenjivala uglavnom samo na Evanđelja, i o tom postoji silna literatura). S tim je u vezi značajno da je radnja u matici današnje egzeze koja prvotnim izvorom Novoga zavjeta smatra Stari zavjet. I to je najveća prednost ove knjige: dosad Pavlove formule zahvalnosti nitko nije proučavao na taj način. A najvredniji doprinos daje ona na doktrinalnom polju: ističe zahvalnost, temu tako važnu, središnju, u Pavlovoj, a tako zanemarenu u kršćanskoj teologiji.

J. Fućak

BOSANSKI »KRSTJANI« U DJELIMA CHRISTINE THOUZELLIER

Christine Thouzellier, profesor srednjovjekovne religiozne povijesti na Ecole Pratique des Hautes Etudes — Sorbonne, slovi kao izvršni poznavatelj